

Centrum kolektivní paměti UK FSV

Workshop

(27.-28. listopadu 2014)

Jinonice

Čtvrtek 27. listopadu 2014 (místnost J6004 – budova B)

9.30-10.00

Lokální, národní a transnárodní v českých inscenacích odsunu Němců
Barbora Spalová (ISS FSV UK)

Za posledních 25 let vzniklo asi 15 profesionálních divadelních představení a ještě větší počet amatérských inscenací, které různými způsoby reprezentují poválečný odsun Němců z Československa. Některé předpokládaly lokální, jiné národní a jiné mezinárodní, resp. transnárodní publikum. Příspěvek využije tuto kazuistiku pro zamyšlení se nad tím, co předpoklad takto různorodých publik ne/umožňuje o minulosti, současnosti i budoucnosti říci

10.00-10.15 diskuse

10.15-10.45

Přenos turkmenské ideologie na turkmenskou mladou populaci
Slavomír Horák (IMS FSV UK)

S nástupem nové postsovětské generace v nezávislém Turkmenistánu se ukazuje, že noví mladí jsou stále více pod vlivem turkmenské ideologie (zaměřené výrazně na turkmenský nacionalismus a kult osobnosti turkmenských prezidentů). Příspěvek se zamýšlí nad přenosem turkmenské národní ideologie a kultu osobnosti na mikroúroveň představující především studentské prostředí. Na vzorku turkmenských studentů v Bělorusku a částečně na Ukrajině je potom zkoumán nejen výsledek turkmenocentrické výchovy, ale také její transformace při konfrontaci s jinými, alternativními systémy.

10.45-11.00 diskuse

11.00-11.15 Přestávka

11.15-11.30

Skotská národní strana: využití kolektivní paměti v prosazování nezávislosti Skotska
Zuzana Kasáková (IMS FSV UK)

Poté, co se v roce 2007 ujala Skotská národní strana (SNP) ve Skotsku vlády, došlo k zintenzivnění debaty o ústavní budoucnosti Skotska. Tato diskuse byla prohloubena v roce 2011, kdy SNP vytvořila většinovou vládu a dostalo se jí souhlasu britské vlády s konáním referenda o skotské nezávislosti. Přestože nacionalismus Skotské národní strany, nahlížený optikou dichotomie moderního a primordiálního nacionalismu, lze označit jako občanský, inkluzivní a moderní, strana se zcela nevzdala odkazů na skotskou historii a využívání národních, rozuměj skotských, symbolů. Cílem příspěvku je analyzovat, do jaké míry SNP využívá kolektivní paměti v dosažení svého cíle – nezávislosti Skotska ve druhé fázi debaty o skotské nezávislosti (2012–září 2014). Na základě analýzy projevů předních představitelů SNP, volebních programů a

dokumentů skotské vlády týkající se nezávislosti, jsou zkoumány dvě úrovně kolektivní paměti – její konstrukce a instrumentalizace. Zatímco v případě první úrovně je pozornost zaměřena na otázku, jaké události a symboly si strana ze skotské historie vybírá, v rámci druhé je analyzováno využití těchto událostí a symbolů v obhajobě odtržení Skotska od Spojeného království.

11.30-11.45 diskuse

11.45-12.15

Role paměti ve formování obrazu České republiky v zahraničí

Eliška Tomalová (IMS FSV UK)

Historická paměť představuje jeden z hlavních nástrojů utváření a přetváření obrazu státu v zahraničí v rámci veřejné diplomacie. Mezi hlavní témata zde patří náhled na historické události (nejčastěji formou reflexe významných výročí) a vnímání odkazu a činnosti osobností kulturního, politického a vědeckého života. Příspěvek je zaměřen na analýzu procesu formování paměti ve veřejné diplomacii s důrazem na Českou republiku a zkoumá především propojení vnitřní roviny utváření paměti (na straně ČR) se záměrným šířením daného obrazu v zahraničí. Problematika je nahlížena z pohledu institucionálních aktérů veřejné a kulturní diplomacie.

12.15-12.30 diskuse

12.30-13.00

Kolektivní paměť v transatlantických vztazích po ukončení studené války

Prezentace projektu a diskuse

Kryštof Kozák (IMS FSV UK)

13.00-14.15 přestávka

14.15-14.45

Obecnost umění a konkrétní kauzy v rámci jeho politického angažmá a jeho role ve vytváření / přetváření kolektivní paměti: Rolf Hochhuth a Peter Weiss jako příklad

Alena Zelená (IMS FSV UK)

V krátkém příspěvku z oblasti německojazyčné literatury, bych se ráda na příkladu spisovatelů Rolfa Hochhutha a Petera Weisse a jeho příspěvkům k diskusím o vyrovnávání s minulostí v 60. / 70. letech 20. století zamyslela nad otázkou, nakolik pracuje umění s obecnými tendencemi a zobecněním témat, včetně tématu historické paměti a nepaměti ve smyslu Aristotelovy Poetiky y nakolik využívá určitých konkrétních, dlo by seřící mikrojevů nejen pro otevření tématu, ale přímo pro politické angažmá – jako příklad může posloužit aféra Filbinger, která vedla z divadelních prken až k odstoupení předního bádenwürttemberského politikaa zároveň z tohoto konkrétního příkladu vedla zpět k otázkám vztahu němwecké společnosti 60. / 70. let k nacistické minulosti a možnosti příp. manipulace s otázkou hitorické viny

14.45.-15.00 diskuse

15.00-15.30

"Towards a Critical Culture of Remembrance: The Artistic Memory of Holocaust as a New Direction in Commemorative Practice in Eastern Europe".

Maria Asavei (IMS FSV UK)

he topic of the artistic memory of the Holocaust has been treated more or less as a taboo in Eastern Europe. It was not until recently that the memory of the Holocaust has started to reveal in the form of artistic production in/on the region. Nevertheless, this political belatedness can be

explained by a number of factors. Contemporary artists and other cultural producers have started to perform their work of post-memory beyond national borders developing new strategies of commemoration. Their efforts to keep memory alive are not necessarily linked to conventional sites of memory or to conventional ways of representing “the unthinkable”. This does not mean that the remembrance effort is not significant in these artists’ work. However, their artistic production is an attempt to foster a culture of active remembrance where what is remembered and how is remembered is understood in dialogical terms, questioning at the same time the authoritative monumental sculpture and its politics. Based on the detailed analysis of the most significant recent artistic production from and on the region, this paper attempts to argue that memory in bronze or stone does not foster an intersubjective, dialogical culture of remembrance which is vital for what Adorno called “the working through of the past”. Unlike monumental sculpture or traditional artistic production memorializing the Holocaust, the contemporary public art projects occasion an intersubjective remembering because these artistic projects have a participatory dimension. Long after the artistic performance has been ended there remain participants who remember having participating in or having encountered the work of art. This commemorative cultural practice is meant to turn the spectators from passive attendants into participants to a memory event.

15.30-15.45 diskuse

15.45-16.15

Povojnové protizidovské násilie na Slovensku. Viac ako Topoľčany?

Hana Kubátová (IPSN FSV UK)

V príspevku sa zameriam na povojnové protizidovské násilie na Slovensku, ktoré býva často zužované na pogrom v Topoľčanoch. Nakoľko je však niekoľkohodinové protizidovské násilie v tomto meste pri Nitre výnimočné? A vypovedajú vôbec udalosti zo septembra 1945 o pamäti holokaustu na Slovensku?

16.15-16.30 diskuse

Pátek 28. listopadu 2014 (místnost J1035 - přízemí)

9.00-9.30

Historicita jako kritérium pro přiznání národnostně menšinových práv v ČR

Marian Sloboda (FF UK)

Historicita přítomnosti skupiny na území státu je rozšířeným kritériem pro uznávání etnických skupin za tzv. národnostní menšiny. Takové uznání má praktický význam, protože implikuje nárok na požívání národnostně menšinových práv. V České republice existuje vedle politiky pro národnostní menšiny separátní oblast politiky pro integraci cizinců. V současnosti však dochází k jistému pnutí mezi dvěma částmi tohoto dvoukolejného systému. Děje se tak zejména s ohledem na přítomnost tzv. 1,5. generace Vietnamců v ČR a vágní specifikaci tradičnosti (autochtonnosti) skupiny na území státu. Zároveň se ukazuje, že řada tzv. tradičních menšin nevyužívá zdaleka svá národnostní práva, která jsou z velké části jazyková, ovšem potomci nedávných imigrantů - pro potřebu dorozumět se ať už se svými rodinami, vlastní rodičů, nebo partnery v globalizovaném mezinárodním obchodu - by právě o ně zájem mít mohly. Otázka tedy zní, zda je staré kritérium historičnosti skupiny stále udržitelné (a vlastně i fakticky udržované) v nové situaci zvýšené mezinárodní (mezikontinentální) migrace jako podmínka pro přiznávání národnostně menšinových práv v jejich aktuální podobě

9.30-9.45 diskuse

9.45-10.15

Politika paměti a kulturní trauma

Nicolas Maslowski, Marcel Tomášek (FHS UK)

I když v naší prezentaci začneme v jistém smyslu od tradičního rozlišení dvou rozdílných pojetí politiky paměti, tj. politiky paměti jako politiky kontroly a politiky paměti jako morální povinnosti, k těmto přidáme třetí přístup, jenž se jako analytické paradigma začal rozvíjet teprve nedávno. Toto třetí paradigma může vystupovat jako určitá spojnice dvou ustálených přístupů, obzvláště použijeme-li jeho poněkud povšechně převládající a dominující Alexanderovskou verzi, okamžitě viditelně korespondující s konstruktivistickými znaky politiky paměti jako kontroly ale zároveň mající důležitou spojitost i s druhým přístupem paměti jako morální povinnosti (tzv. traumatický narativ spojený s dnes ustáleným specifickým výrazem holokaust majícím ovšem už dneska význam univerzální metafory). Ačkoli se tento třetí přístup ve své verzi ztělesňované nejprominentnějším reprezentantem tohoto nového směru Alexandrem, zdá blízký respektive, že se překrývá s námi identifikovanými základními politicko-paměťovými pozicemi-praktikami, je jejich jakýmsi refreshmentem či propracováním do detailu v kulturní rovině či na mikro úrovni, hlavní pointa naší prezentace se týká určitého zpochybnění této bezprostředně konstruktivistické vize traumatu a jeho role v nastolení specifické interpretace minulosti ve prospěch konkrétních kulturních nositelů a sociálních skupin. A to ať už ve smyslu politiky paměti jako politiky kontroly nebo zdánlivě paradoxněji politiky paměti jako morální povinnosti, jež je na konci dne z praktického a technického pohledu velmi podobná politice kontroly, i když „pretextem“ k ní je autentická morální povinnost. Zaměříme se tedy na více diverzifikovanou prezentaci traumatického přístupu nesoustředující se na Alexandra jako výlučného „rámovače“ a určovatele tohoto přístupu, ale v rámci společného sborníku Alexandra, Giesena, Eyermana, Smelsera, a Sztompky (2004) a další s ním souběžné publikační produkce rozeznáme diverzifikovaný obraz traumatického přístupu v mnohém bližší původním freudovským zdrojům traumatického přístupu nebo je alespoň do jisté míry respektující.

10.15-10.30 diskuse

10.30-11.00

Interdisciplinarita vědeckého pojmu: identita a paměť

Jan Maršálek (ISS FSV UK)

Interdisciplinarita nemusí být chápána pouze jako spolupráce různých vědeckých disciplín, ale také jako charakteristika konceptu, který různými badatelskými obory prostupuje. „Pohyb“ takového konceptu se pak může stát předmětem zájmu filosofie, jako je tomu například v práci Vincenta Descombes *Les embarras de l'identité (Nesnáze s identitou)*, Gallimard 2013). Descombesova filosofická analýza odhaluje v pojmu „identita“, který se uplatňuje v prostoru vyznačeném logikou, psychologií, sociologií a politickou teorií, diskontinuitu srozumitelnosti, jejíž průběh je možné studovat i v případě pojmu „paměť“.

11.00-11.15 diskuse

11.15-12.00 různé